

ПОНЯТТЯ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АТИПОВОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

¹ Вінницький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Анотація

Статтю присвячено теоретичним і практичним питанням криміналістичного дослідження атипової вогнепальної зброї, визначенню поняття «атипової вогнепальної зброї». Вказується на необхідність вдосконалення і розроблення методик криміналістичного дослідження атипової вогнепальної зброї.

Ключові слова: зброя, зброєзнавство, судова балістика, ідентифікація.

Abstract

The article is devoted to theoretical and practical questions of forensic investigation of atypical firearms, definition of the concept of "atypical firearms". The need to improve and develop techniques for forensic investigation of atypical firearms is indicated.

Keywords: weapons, weapons science, forensic ballistics, identification.

Вступ

В криміналістичній літературі недостатньо досліджені та не класифіковані поняття та ознаки атипової вогнепальної зброї. В результаті чого, не використовуються специфічна судово-балістична інформація фактичного характеру про цей вид зброї, його дослідження та дослідження слідів її пострілу.

Результати дослідження

Атипова зброя - зброя, що не відповідає зброї стандартних видів за всіма основними показниками й не утворює типової групи зі сталими й відомими конструктивними характеристиками.

Атиповою зброєю можна вважати «унікальну зброю або виготовлену по спеціальному замовленню». В деяких літературних джерелах таку зброю також називають «бойовою спеціальною» та «прихованого монтажу».

Вивчивши ряд джерел, можна прийти до ряду наступних вимог, які висуваються до такого виду зброї:

- максимальна прихованість при носінні, маскування під звичайні, не привертаючи уваги, предмети;
- висока боєготовність і можливість раптового застосування (іноді навіть без застосування рук);
- ефективність застосування з малих відстаней.

Атипова вогнепальна зброя, в свою чергу повинна відповідати вимогам, висунутим до вогнепальної зброї, а саме мати всі притаманні зброї основні частини (ствол, механізм запирання та механізм запалення) та відповідати критеріям вогнестрільності, зброярності та надійності.

Науковими передумовами судово-балістичної ідентифікації атипової вогнепальної зброї є:

- а) теоретичні положення криміналістичної ідентифікації;
- б) загальні положення балістики;
- в) судово-балістичні дані про особливості атипової зброї (бойові і конструктивні характеристики зброї, боєприпасів і ін.);
- г) дані трасології про індивідуальність і стійкості зовнішньої будови об'єктів.

Судово-балістична експертиза названих об'єктів вирішує питання як ідентифікаційного характеру, так і неідентифікаційного. Зокрема, вона вирішує три основні завдання: визначення належності предмета до вогнепальної зброї і придатності його до стрільби, встановлення наявності або відсутності тотожності і групової приналежності.

У методичних цілях криміналістичні ідентифікаційні дослідження в літературі ділять на кілька

взаємопов'язаних і послідовно проведених стадій. На кожній стадії вирішуються специфічні завдання за допомогою властивих їй методів і прийомів, застосовуються різні науково-технічні засоби.

Судово-балістичну ідентифікацію атипової вогнепальної зброї слід розглядати як єдиний процес дослідження, що складається з умовно виділених в методичних цілях стадій: роздільного, порівняльного досліджень, оцінки результатів всього дослідження і формулювання висновків. Крім того, з експертним дослідженням передуює певна підготовка до нього. Вона складається в загальному огляді досліджуваних об'єктів з метою визначення методик і прийомів майбутнього експертного дослідження, в ознайомленні експерта з обставинами призначення експертизи, у встановленні завдань і обсягу експертного дослідження, в з'ясуванні, чи не піддавались об'єкти природним або штучним змінам, які мають значення для правильного вирішення питання та ін. Таким чином, дану роботу експерта не можна обмежити тільки завданнями огляду об'єктів дослідження.

Ототожнення даної зброї по слідах пострілу ґрунтують на загальних методичних положеннях судово-балістичної ідентифікації. Науковою передумовою його ототожнення є теорія криміналістичної ідентифікації. Разом з тим, методика дослідження даної зброї в цілях її ідентифікації має специфіку, яка відрізняє її від методики дослідження стандартної зброї. Специфіка ця полягає, перш за все, в характері ознак в слідах, прийомах їх виявлення та оцінки. По іншому вирішується питання і про визначення комплексу ознак, достатнього для встановлення тотожності. Розглянута специфіка обумовлена: особливостями конструкції зброї; характерністю взаємодії її частин; своєрідністю механізму утворення слідів; величиною енергії газів, що утворюється при пострілі.

Матеріали експертної практики свідчать про те, що в ототожненні атипової вогнепальної зброї по слідах на гільзах найчастіше використовуються сліди бойка, патронника, переднього зрізу затвора (частини, запираючої канал ствола) і рідше – казенного зрізу, зачепа викидача, відбивача і зовсім рідко – магазину.

Найбільшу цінність для ототожнення зброї має слід бойка і ознаки в ньому. Він є слідом пострілу, вираженим, як правило, чітко і вказує на здійснення пострілу з конкретного екземпляру зброї. Для деяких зразків саморобної зброї характерна наявність двох бойків, а відстріляної гільзі - двох слідів бойків. У подвійних слідах «окремою» ознакою є взаємне розташування їх між собою і щодо краю денця, відстань між ними. Від подвійного сліду бойка експерту в ході дослідження та оцінки ознак слід відрізнити здвоєні сліди, які виникли внаслідок конструктивних особливостей ударного та запираючого механізмів зброї або осічок.

Ототожнення вогнепальної зброї, особливо з саморобними ненарізними стволами, по слідах на стріляних кулях є однією з найбільш складних проблем судової балістики. Складність обумовлена специфікою об'єктів ідентифікації та умов слідоутворення. Специфіка конструкції зброї і слідоутворення на кулях обумовлює особливості дослідження і оцінки експертом ідентифікаційних ознак. Зазначене пояснюється, головним чином, у відсутності в каналі ствола нарізів і відповідності калібру ствола і кулі, якості його обробки та виготовленням ствола з матеріалу неналежної якості.

Висновки

Незаконне носіння, виготовлення, зберігання або збут вогнепальної зброї, в тому числі і атипової, представляє небезпеку суспільству, оскільки ці дії створюють можливість використання його в якості знаряддя для вчинення ряду тяжких злочинів. Більш детальне вивчення питання дослідження атипової зброї, розробка нових методів та методик дослідження вищевказаної зброї, дадуть нові можливості в галузі судової балістики та сприятимуть більш повному і всебічному розслідуванню обставин скоєння злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів) / Д. Ю. Гамов ; ДНДЕКЦ МВС України ; ДЕЗП Мінюсту України. – К., 2012. – 31 с.
2. Біленчук П.Д. Балістика: дослідження вогнестрільної зброї: [підруч.] / П.Д. Біленчук, А.В. Кофанов, О.Ф. Сулява; за ред. проф. П.Д. Біленчука. – К.: VeeZone, 2003. – 384 с.
3. Кубицький Ю. М. Судебная баллистика. М. : Госюриздат, 1956. – 104 с.

4. Устинов А.И. Криминалистическое исследование самодельного огнестрельного оружия: пособ. [для экспертов-криминалистов и оперативных работников милиции] / А.И. Устинов. – М.: 1998. – 86 с.
5. Бирюков В.В. Криминалистическое оружиеведение: учеб. пособ. / В.В. Бирюков. – Луганск: Резников В.С., 2013.

Гаврілов Антон Олегович — судовий експерт сектору досліджень зброї відділу криміналістичних видів досліджень Вінницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, e-mail: poliakovap61@gmail.com

Anton Havrilov — expert of the weapons research sector of the Forensic Research Department of the Vinnytsia Scientific-Research Experimental Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, e-mail: poliakovap61@gmail.com